

Latvijas Nacionālā vēstures muzeja ziņnesis

2011. gada **DECEMBRIS**

LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS (LNVM), Pils laukums 3 (Rīgas pilī, 3. stāvā); tālrunis: 67221357. Ekspozīciju darba laiks: pirmdien – slēgts; otrdien – svētdien no 10.00 līdz 17.00.
www.lnvm.lv

LNVM nodaļa „DAUDERI”, Sarkandaugavas iela 30, Rīga, LV- 1005; tālrunis: 67392229. Ekspozīciju darba laiks: pirmdien, otrdien – slēgts; trešdien - svētdien no 11.00 līdz 17.00.
www.lnvm.lv

LNVM nodaļa ĀRAIŠU ARHEOLOĢISKAIS MUZEJPARKS, Āraiši, Amatas novads, LV 4140; tālrunis: 64107080; 26567912. Darba laiks līdz 1.novembrim: pirmdien – svētdien no 09.00 līdz 19.00. Ekspozīciju darba laiks no 1. novembra: pirmdien, otrdien – slēgts; trešdien – svētdien no 10.00 līdz 16.00. | www.lnvm.lv

kalendārs / 2011. g. decembris

Izstādes

vieta: LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS, Pils laukumā 3, Rīgas pils 3. stāvā:
laiks: līdz 2012. gada 15. janvārim

- **izstāde „Padomju ikdienas dizains”.**

3., 10. un 17. decembrī plkst. 12.00 un 14.00 izstādes „Padomju ikdienas dizains”
apskate gida pavadībā. Gida pakalpojumi ir bez maksas.

laiks: no 2. decembra līdz 2012. gada 15. janvārim

- **izstāde „Patiesība par Lielvārdes jostu”.**

vieta: LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS, Pils laukumā 3, Rīgas pils 3. stāvā:
pastāvīgās izstādes

- **„Sakrālā māksla”, „Muzeja skolas klase”.**

vieta: LNVM nodaļa „DAUDERI”

laiks: līdz 2011. gada 31. decembrim

- **izstāde „Valsts, zeme, tauta”.**
- **izstāde „Rīgas naudai – 800”.**

pastāvīgās izstādes

- **„Divas dienas Kārļa Ulmaņa dzīvē”, „Gaida Graudiņa kolekcija”, „Dauderu” vēsture”.**

LNVM ceļojošās izstādes:

vieta: Zolitūdes ģimnāzija.

laiks: no 2011. gada 5. līdz 9. decembrim.

- **izstāde „Rīgas naudai – 800”.**

LNVM priekšmetu, fotogrāfiju un dokumentu izstāde

vieta: Latvijas Republikas Saeimas bibliotēka

Laiks: līdz 2012. gada 27. aprīlim

- **izstāde „Latvieši svešumā”.**

Pieteikties Saeimas Kancelejas Protokola nodaļā pa tālruni 67087353 vai sūtot pieteikumu uz e-pastu: ekskursijas@saeima.lv. Apmeklējuma laiks tiks saskaņots.

Pasākumi

LATVIJAS NACIONĀLAJĀ VĒSTURES MUZEJĀ, Pils laukumā 3,
Rīgas pils 3. stāvā

- no 22. novembra līdz 22. decembrim projekta „Apaļais galds” norise. Projektu īsteno Latvijas Nacionālais vēstures muzejs un Nacionālais Konstitūcijas centrs (Filadelfija, ASV), Tiziano Project (Losandželosa, ASV), ASV vēstniecība Latvijā.

Svētdienas cikls „Tikšanās pilī”

Fotogrāfijas no LNVM krājuma.

- **4. decembrī** plkst. 12.00 „Cimdi, zeķes, zābaciņi...”. Autore un vadītāja LNVM Vēstures departamenta Etnogrāfijas nodaļas galvenā glabātāja Inita Heinola.
- **11. decembrī** plkst. 12.00 „Ko un kā latvietis ēda senāk. Ziemas ēdieni”. Autore un vadītāja LNVM Vēstures departamenta Etnogrāfijas nodaļas galvenā glabātāja Sanita Stinkule.
- **18. decembrī** plkst. 12.00 „Vēlreiz par Lielvārdes jostu”. Autore un vadītāja LNVM Vēstures departamenta Etnogrāfijas nodaļas vadītāja / etnogrāfe Ilze Ziņģīte.

Darba laiks gada nogalē:

LNVM Rīgas pils 3. stāvā: 23. un 30. decembrī līdz 16.00.

24., 25. un 26., 31. decembrī, un 2012. gada 1. un 2. janvārī slēgts.

Āraišu arheoloģiskajā muzejparkā: 23. un 30. decembrī līdz 16.00.

24., 25. un 26., 31. decembrī, un 2012. gada 1. un 2. janvārī slēgts.

LNVM nodaļā „Dauderi”: 23. un 30. decembrī līdz 16.00.

24., 25. un 26., 31. decembrī, un 2012. gada 1. un 2. janvārī slēgts.

Āraišu arheoloģiskais muzejparks piesaistījis finansējumu

Lauku atbalsta dienesta Ziemeļvidzemes reģionālā lauksaimniecības pārvalde Eiropas Lauksaimniecības attīstības fonda lauku attīstībai pasākuma „Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” ietvaros piešķirusi 3540 latu Āraišu arheoloģiskā muzejparka teritorijas labiekārtošanai. Par LAD projekta naudu tiek rekonstruētas laipas uz ezerpili un uz Meitu salu. Rekonstrukciju veic SIA „Profila dizains”. Laipas plānots uzstādīt līdz 2012. gada 2. janvārim.

Starptautiskā konferencē stāstīs par skolēnu formām

Atzīmējot Rīgas Domskolas 800 gadu jubileju, 2.–3. decembrī Rīgas Valsts 1. ģimnāzijā notiks starptautiska konference, kurā ar ziņojumu par skolēnu formas tērpiem 19. gs. beigās – 20. gs. sākumā piedalīsies Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Vēstures departamenta galvenā krājuma glabātāja Inese Bulle.

Jauna grāmata par Latvijas arheoloģiskajām senlietām Vācijā

7. decembrī plkst. 14.00 LNVM nodaļā „Dauderi” notiks LNVM arheoloģes, Dr. hist. Ingrīdas Līgas Virses grāmatas "Latvijas arheoloģisko senlietu kolekcijas Vācijas muzejos" atvēršanas svētki. Vācijas muzejos (Aizvēstures muzejā Berlīnē, Romiešu-ģermāņu centrālajā muzejā Maincā, Ģermāņu nacionālajā muzejā Nirnbergā, Arheoloģijas muzejā Šlēzvigā) jau kopš 19. gs. otrās puses krājušās arheoloģiskās senlietas no Latvijas. Tie bijuši gan muzeju iepirkumi, gan dāvinājumi. Sākotnēji to skaits ievērojami pārsniedza 1000 vienību, bet lielu postu kolekcijām nodarīja Otrais pasaules karš. Līdz mūsdienām saglabājušās nedaudz vairāk kā 300 senlietas. Grāmatā sniegtas ziņas par šo kolekciju izveides vēsturi, par pieminekļiem, no kurienes tās nākušas (arhīva norādes, kolekciju numuri u.c.), bet plašāk aprakstītas tikai tās senlietas, kuras reāli atrodas muzeju krātuvēs. Tā ir avotu publikācija, kuras mērķis ir padarīt pieejamu Latvijas pētniekiem arī šo Latvijas arheoloģiskā materiāla daļu. Grāmatas iznākšanu sekmēja Latvijas Arheologu biedrība. Valsts Kultūrkapitāla fonds grāmatas sagatavošanu atbalstījis ar 1800 Ls.

Informācija draugiem.lv, facebook, tviterī un vimeo

Jaunāko informāciju par izstādēm, pasākumiem un norisēm LNVM var uzzināt, sekojot tā profilam draugiem.lv (Latvijas Nacionālais vēstures muzejs), tviterī (LV_vest_muzejs), facebook.com (Latvijas Nacionālais vēstures muzejs). Tāpat sociālajos tīklos var sekot Āraišu arheoloģiskajam muzejparkam: facebook.com - Araisi Lake fortress, tviterī – araisimuseum, flickr.com - Araisi Lake fortress, vimeo - AraisiLake fortress. „Dauderi” tviterī - Dauderi_LNVM, facebook.com – Dauderi Lnvm, kā arī draugiem.lv (dauderi.lv)

Etnogrāfes lekcija par latviešu tradicionālo virtuvi RSU studentiem

Attēlos: Launags. Cēsu apriņķa Raunas pagasta „Mākoņu” mājas. Fotogrāfs M. Pluka. 1928. gada 17. jūlijs.

Saime pie pusdienu galda. Rēzeknes apriņķa Ozolmuižas pagasts.

Fotogrāfs A. Krimuldēns. 1925. gada 10. augusts.

No LNVM krājuma.

20. decembrī muzejā notiks Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Vēstures departamenta Etnogrāfijas nodaļas galvenās glabātājas, Mag. hist. Sanitas Stinkules lekcija Rīgas Stradiņa universitātes studentiem

par tēmu „Latviešu tradicionālā virtuve”.

Cilvēks jau izsenis mācījies iegūt sev iztikas līdzekļus no dabas. Sākotnēji pārtika no zivīm, medījumiem un dabā iegūtiem augiem – ēdamām, saknēm, stiebriem, ogām un riekstiem, vēlāk iemācījās apstrādāt zemi un pieradināt lopus. Naturālā saimniecība bez lielām izmaiņām Latvijas teritorijā pastāvēja no 1. gadu tūkstoša pirms Kristus līdz pat 20. gadsimta sākumam.

Kāds bija latviešu zemnieku uzturs naturālās saimniecības laikā? Vai latvietis spēja sev nodrošināt pārtiku? Ko zemnieks pirka un ko audzēja pats? Kad sāka audzēt kartupeli, gurķi, salātus? Ko zemnieks zināja par kafiju un kas bija gardēdiens? Stāstījumu ilustrēs attēlu prezentācija.

Sadarbības projekta „Apaļais galds” partneri no *Tiziano Project* (ASV) Latvijā

20. novembrī Rīgā ieradās LNVM un Nacionālā Konstitūcijas centra (Filadelfija, ASV) sadarbības projekta „Apaļais galds” partneri no *Tiziano Project* grupas (Losandželosa, ASV).

Tiziano Project ir augsta līmeņa jauno mediju žurnālistu grupa, kura Latvijā konsultēs LNVM projektā iesaistītos skolēnus no Rīgas 10. vidusskolas, Rīgas Kultūru vidusskolas un Lizuma vidusskolas.

Intensīvas apmācības notiks visu decembri, to laikā skolēni apgūs žurnālistikas un interviju metodoloģijas pamatiemaņas, darbu ar video, foto un audio ieraksta tehniku, kā arī dažādu audiovizuālo mediju digitālās apstrādes pamatus.

Apmācību laikā un pēc tām Latvijas skolēni veidos audio, foto un video stāstus, kā arī paplašinātas intervijas ar Trešās Atmodas laikabiedriem un pilsoniski aktīviem cilvēkiem mūsdienu Latvijā.

<http://www.lnvm.lv> <http://tizianoproject.org> <http://constitutioncenter.org>

Uzdāvina pāri par 200 padomju laika sadzīves priekšmetu

Attēlos: Saldējuma gatavotājs „Salta-3”. Izgatavots Rīgā, ražošanas apvienībā „Kompresors”. 20. gs. 80. gadu beigās. Fotogrāfs R.Kaniņš, LNVM.

Liķiera trauku komplekts. Izgatavots Rīgas porcelāna fabrikā. 20. gs. 60. gadi. Fotogrāfs R.Kaniņš, LNVM.

Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā iekārtotā izstāde „Padomju ikdienas dizains” iepazīstina ar dizaina attīstību Latvijā no 20. gs. 50. līdz 80.gadiem.

Vēl pavisam nesen ikdienā lietotie priekšmeti muzejā ir ieguvuši savu otro dzīvi un kļuvuši par izstādes eksponātiem. Kolekciju papildināšana ar labi pazīstamiem un savam laikmetam raksturīgiem priekšmetiem, kas sadzīvē kalpojuši pirms desmit vai divdesmit gadiem, ir viens no būtiskiem Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājuma veidošanas uzdevumiem.

Nesenās vēstures liecību saglabāšanā iesaistījās arī muzeja apmeklētāji, jo izstādes laikā muzejs saņēma vairāk kā 200 dāvinājumu.

I Tautas ekskursiju vilcienā stāsta par Āraišu arheoloģisko muzejparku

29. oktobrī a/s „Pasažieru vilciens” atjaunoja Latvijas prezidenta Kārļa Ulmaņa dibināto „Tautas ekskursiju” tradīciju, aicinot ļaudis apmeklēt Siguldu, Līgatni un Cēsis, ceļojot ar vilcienu. Pasākumā piedalījās arī LNVM nodaļas Āraišu arheoloģiskais muzejparks vadītāja Agnese Ramata.

Vilcienam izbraucot no Rīgas, atsaucīgajiem un zinātkārajiem pasažieriem tika celtas priekšā dažāda veida aktivitātes, A. Ramata brauciena dalībniekus iepazīstināja ar Āraišu ezerpils vēsturi. Savukārt tie, kas pareizi atminēja krustvārdu mīklu par muzejparku, ieguva brīvbiļeti uz Latvijas Nacionālo vēstures muzeju un tā nodaļām. Sākot ar decembri, Tautas ekskursiju vilcieni plānoti reizi divās nedēļās.
Attēlā: Agnese Ramata I Tautas ekskursiju vilcienā.

Izstāde „Latvieši Krievijā” Raiņa mājā – muzejā Slobodskā

3. novembrī Kirovas apgabala Slobodskā Jāņa Raiņa mājā – muzejā Latvijas vēstnieks Krievijas Federācijā Edgars Skuja un Kirovas apgabala gubernators Ņikita Belihis atklāja izstādi „Latvieši Krievijā”. Svinīgajā pasākumā piedalījās Slobodskas administrācijas vadība, pilsētas mērs un apgabala Kultūras departamenta vadība.

Izstāde „Latvieši Krievijā” cikla „Latvieši pasaulē” ietvaros veidota sadarbībā ar Latvijas Nacionālo vēstures muzeju un Latvijas Valsts vēstures arhīvu un tapusi ar Latvijas vēstniecības Krievijā atbalstu.

Raiņa mājas – muzeja vadītājai E. Skuja pasniedza dāvinājumu no Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Raiņa un Aspazijas muzeja un Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas – vērtīgas grāmatas un materiālus Raiņa mājas – muzeja Slobodskā krājumu papildināšanai. Jūnijā tā bija apskatāma Maskavā Ārzemju literatūras bibliotēkā, tad Kirovas apgabala brāļu Vasņecovu vārdā nosauktajā mākslas muzejā Vjatkā. Plānots, ka izstāde tiks izstādīta publikas apskatei arī citos Krievijas reģionos. Ceļojošā izstāde „Latvieši Krievijā” veidota izmantojot latviešu valodā sagatavoto ceļojošo izstādi „Pēc zemes, taisnības un gaismas”, kurā aplūkoti visi svarīgākie latviešu pārceļošanas virzieni 19. gs. otrajā pusē un 20. gs. sākumā.

Krievijā ceļojošajā izstādē skatāmi materiāli par latviešu izceļošanu uz Krieviju 19. gadsimta otrajā pusē un 20. gadsimta sākumā.

Izstādes konsultanti, tekstu un komentāru autori ir LNVM Vēstures departamenta pētnieks Toms Ķikuts, LNB grāmatniecības speciālisti Lilija Limane un Viesturs Zanders. Izstādes kuratore, vizuālās koncepcijas autore Velta Knikste. Kompjūtergrafika - Gatis Buravcovs.

Izstāde „Latvieši Krievijā” Slobodskā bija apskatāma visu novembri.

Elejas pagasta saietā namā cikla „Latvieši pasaulē” izstāde „Pēc zemes, taisnības un gaismas”

Ar LNVM Vēstures departamenta pētnieka Toma Ķikuta, Brazīlijas latviešu draugu biedrības vadītājas Brigitas Tamužas un Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Reto grāmatu un rokrakstu nodaļas Lilijas Limanes priekšlasījumiem par dažādiem latviešu pārceļošanas virzieniem un aspektiem 19. gs. nogalē un 20. gs. sākumā, 2. novembrī Elejā tika atklāta cikla „Latvieši pasaulē” ceļojošā izstāde „Pēc zemes, taisnības un gaismas”.

Pasākumā piedalījās liels skaits vietējo skolēnu, kuri LNVM, LNB, Latvijas Valsts vēstures arhīva un Brazīlijas latviešu draugu biedrības kopīgi veidoto izstādi izmantos kā informācijas avotu projektu izstrādei par latviešu emigrāciju pagātnē un mūsdienās.

Atbalsta grāmatas par arheoloģijas vēsturi Latvijā sagatavošanu

Valsts Kultūrkapitāla fonds piešķīris 3000 latu apgādam „Neputns”, kas gatavo publicēšanai LNVM direktora, Dr. hist. Arņa Radiņa grāmatu "Arheoloģiskais ceļvedis latviešu un Latvijas vēsturē". Tā būs mūsdienīga, moderna Latvijas arheoloģijas grāmata ar šodienas atziņu atsegumu. Nezaudējot profesionālās kvalitātes, darbā sniegts cilvēcīgi saprotams ieskats latviešu tautas tapšanas vēsturē līdz pat mūsdienām.

Gaidāmā grāmata būs noderīga latviešu senvēstures un arheoloģiskās pētniecības vēstures, Latvijas pagātnes interesentiem, arheoloģijas un vēstures zinātnes profesionāļiem.

Livonikas I starptautiskā konference

4. novembrī LNVM konferenču zālē notika trīs Starptautiskā lībiešu valodas un kultūras gada pasākumi: pirmā Livonikas konference „Lībieši: valoda, vēsture un kultūra”, Igaunijā izdotā rakstu krājuma „Lībieši: valoda, vēsture un kultūra” („Liivlased: keel, ajalugu ja kultuur”) un Valta Ernštreita monogrāfijas „Lībiešu rakstu valoda” atvēršanas svētki. Konferencēs pirmā daļa bija veltīta Kurzemes lībiešiem, otrās daļas referāti - Vidzemes lībiešiem.

Starptautisko konferenci ievadīja Valsts prezidenta Andra Bērziņa uzruna, kas kļuva par pirmo lībiešu valodā tulkoto Valsts prezidenta runu visā Latvijas Republikas pastāvēšanas vēsturē. Dalībniekus uzrunāja LNVM direktors Arnis Radiņš un LZA prezidents Juris Ekmanis, noslēguma vārdus teica Latvijas Zinātņu akadēmijas viceprezidents Andrejs Siliņš. To rīkoja Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, Latvijas Zinātņu akadēmija, Lībiešu

kultūras centrs un Starptautiskā lībiešu draugu biedrība, atbalstīja Igaunijas Republikas vēstniecība Rīgā un Latviešu valodas aģentūra.

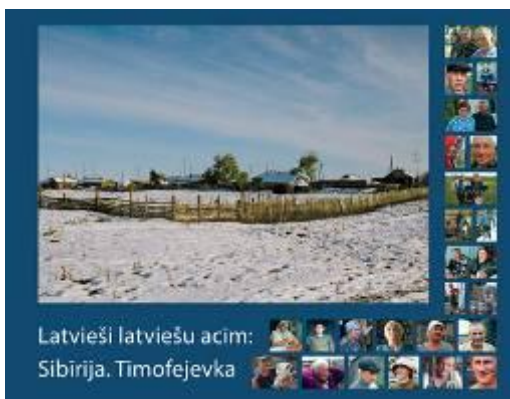
Attēlos no augšas: „Lībiešu valodas leksiskie kontakti”. Uzstājas Dr. Phil. Eberhards Vinklers (Vācija). „Igauniju un somu devums lībiešu kultūras un valodas saglabāšanas centienos” Uzstājas Dr. hist. Renāte Blumberga. Fotogrāfs V.Ernštreits.

Vēsturnieks konferencē „Aktuālie jautājumi vēsturē un etnoloģijā” Ufā

LNVM Vēstures departamenta pētnieks Toms Ķikuts 15. novembrī piedalījās zinātniski-praktiskā konferencē Ufā (Baškortostānā) ar referātu „Latviešu kolonisti Ufas guberņā: dzīvesveida iezīmes un starpetniskās attiecības”. Konferencē piedalījās liels skaits vēsturnieku un etnologu no dažādiem Krievijas reģioniem un Kazahstānas un nolasītie referāti publicēti apjomīgā rakstu krājumā *Актуальные проблемы истории и этнологии. Материалы Всероссийской научно-практической конференции*. Уфа: РИЦ БашГУ, 2011)

Referāta prezentācijā konferences dalībnieki tika iepazīstināti arī ar fotogrāfijām un priekšmetiem par Ufas guberņas latviešu kolonistiem, kas glabājas LNVM krājumā. Fotogrāfijas un priekšmeti par latviešu kolonistu sadzīvi glabājas arī Baškortostānas Republikas Nacionālajā muzejā Ufā.

Iznācis rakstu krājums par latgaliešu pārceļošanas vēsturi

Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts izdevis rakstu krājumu „Latvieši latviešu acīm: Sibīrija. Timofejevka”. Folkloristikas, valodniecības, antropoloģijas, demogrāfijas un vēstures tēmām veltīto rakstu vidū publicēts arī plašs LNVM Vēstures departamenta pētnieka Toma Ķikuta raksts par latgaliešu pārceļošanas vēsturi 19. gs. nogalē un 20. gs. sākumā pēc dokumentāro avotu materiāliem. (*Latvieši latviešu acīm: Sibīrija. Timofejevka. / Sast. A. Lielbārdis. / – R.: LU Literatūras, folkloras un mākslas*

institūts, 2011. – 270 lpp., DVD, kartes, 48 lpp., krāsaini foto.)

Svētdienas ciklā „Tikšanās pilī” novembrī

Cikla pasākumi notiek divas reizes mēnesī. Tā ietvaros muzeja speciālisti stāsta par dažādām tēmām, skatot arheoloģijas un etnogrāfijas, numismātikas un vēstures pētniecības problemātiku. 13. novembrī Laima Grīnberga, LNVM Vēstures departamenta Faleristikas un medaļu kolekciju glabātāja, stāstīja par apbalvojumiem Latvijas Republikā pēc neatkarības atjaunošanas. 27. novembrī Jānis Ciglis, LNVM Arheoloģijas departamenta vadītājs, dalījās zinātnes atziņās par baltu un latviešu etnoģenēzi.

Starptautiskā sadarbības projekta „Apaļais galds” preses konference

Attēlā pa kreisi: preses konferences dalībnieki, vidū projekta „Apaļais galds” vadītājs Toms Ķikuts. Vidū: LNVM direktors Arnis Radiņš sarunā ar ASV vēstnieces Latvijā vietnieci Karinu Maklelandu. Pa labi – skolēni, projekta dalībnieki. Fotogrāfs R.Kaniņš, LNVM.

Lai sabiedrību iepazīstinātu ar LNVM un Nacionālā Konstitūcijas centra (ASV) sadarbības projektu „Apaļais galds”, 22. novembrī muzejs rīkoja preses konferenci, kurā ceļavārdus projektam Latvijā deva LNVM direktors Arnis Radiņš, ASV vēstnieces Latvijā vietniece Karina Maklelanda, Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietnieks Uldis Lielpēters un projekta „Apaļais galds” vadītājs Toms Ķikuts. Ieskatu savā darbībā sniedza arī viesi no ASV – *Tiziano Project*. Pēc preses konferences skolēni muzejā piedalījās projekta otrajā nodarbībā kopā ar *Tiziano Project* konsultantiem. Sadarbības projektu „Apaļais galds” finansē ASV Valsts departaments Amerikas Muzeju asociācijas administrētās programmas *Museums & Community Collaborations Abroad* ietvaros. www.lnvm.lv <http://tizianoproject.org> <http://constitutioncenter.org>

Lāčplēša diena Rīgas pilī

Attēlā: Lāčplēša diena LNVM. No kreisās: skolēni izstādē par Lāčplēša Kara ordeni; LNVM direktoru Arni Radiņu intervē LTV1 tiešraidēs vadītājs Arnis Blodons; apmeklētāji muzeja pagalmā. Fotogrāfs R.Kaniņš.

Svētku dienai veltīti pasākumi notika gan muzeja telpās, gan pils pagalmā.

Muzejā Rīgas pils 3. stāvā tradicionāli 11. novembrī tika eksponēts I šķiras Lāčplēša Kara ordenis. Arī šogad centrālais eksponāts Lāčplēša dienas izstādē par ordeņa vēsturi jau kopš 1988. gada bija mūsdienās Latvijā vienīgais zināmais pilnais Lāčplēša Kara ordeņa komplekts - ģenerāļa Jāņa Baloža (1881-1965) apbalvojumi, kas glabājas muzeja krājumā.

Ceturto gadu pēc kārtas Rīgas pils pagalmā šajā vakarā norisinājās svētku pasākums, ko kopīgi organizēja Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, Valsts prezidenta kanceleja un Nacionālie bruņotie spēki. Tam tiešraidē pieslēdzās arī Latvijas Televīzijas pirmais kanāls. Pils pagalma vārtus apmeklētājiem plkst. 20.00 vēra pasākuma namatēvs LNVM direktors Arnis Radiņš. Pasākumā piedalījās Valsts prezidents Andris Bērziņš. Uz pils sienas tika demonstrētas vēsturiskas fotogrāfijas par Brīvības cīņām un Brāļu kapu kompleksa izveidošanu.

Vakara noskaņu bagātināja Salaspils jauktā kora „Lōja”, jauktā kora „Balsis”, Salacgrīvas novada Liepupes pagasta kora „Pernigele” un Latvijas Universitātes absolventu kora „Jubilāte” dziedājums.

Atbalstot Rīgas Latviešu biedrības un Nacionālās kultūras attīstības fonda valdes priekšsēdētājas Mirdzas Stirnas un LTV1 iniciatīvu, tika vākti ziedojumi Brāļu kapu renovācijai.

Turpat pils pagalmā varēja nosūtīt 11. novembra notikumiem veltītas Latvijas suvenīru veidotāju apvienības „NicePlace” pastkartes. Jaunsardze apmeklētājiem dalīja piespraudes Latvijas valsts karoga krāsās un cienāja ar siltu tēju, ko otro gadu nodrošināja uzņēmums „Kalniņa mammas tējas”. Jelgavas Vissvētākās Dievmātes aizmigšanas pareizticīgo draudzes garīdznieks Pjotrs Požidajevs 11. novembra pasākumam tika ziedojis 40 litru medus, bet maizes ceptuve „Lāči” svētku apmeklētājiem atsūtījusi savu gardo maizi. Tāpat kā citus gadus, pils pagalmā varēja sildīties pie ugunskura.

Lāčplēša diena Āraišu arheoloģiskajā muzejparkā

Attēlos: Lāčplēšu dienai veltītajā pasākumā Āraišu arheoloģiskajā muzejparkā.

Fotogrāfs V. Ķērpe.

Kultūrizglītojošas tradīcijas stiprināšanas nolūkā Latvijas Nacionālais vēstures muzejs kopā ar

Drabešu internātpamatskolu pirmo reizi 10. novembrī rīkoja Lāčplēša dienai veltītu pasākumu. Tā ietvaros notika lāpu gājiens no Drabešu internātpamatskolas līdz Āraišu arheoloģiskajam muzejparkam. Ugunskuru un sveču liesmās ieskautajās pilsdrupās notika Cēsu mūzikas skolas

pūtēju orķestra koncerts, bet Cēsu vēstures un mākslas muzeja galvenais speciālists zinātniski pētnieciskajā darbā Tālis Vigo Pumpuriņš sniedza ieskatu Latvijas Brīvības cīņu vēsturē.

Grobiņas senkapi un apmetnes vikingu laiku sarakstā

Atēlā: Grobiņas pilskalns. J.Urtāna foto.

Atklāta tīmekļa vietne www.vikingheritage.org, kur var iepazīt jaunās Pasaules mantojuma nominācijas par vikingu laiku. Uz Pasaules mantojuma sarakstu pretendē arī Latvijas Grobiņas senkapi un apmetnes.

Nomināciju „Vikingu laika pieminekļi un vietas” sagatavojušas sešas dalībvalstis. Tā ietver astoņas vikingu vietas no Ziemeļatlantijas līdz Baltijas jūrai.

Objekti atrodas Īslandē, Zviedrijā, Dānijā, Vācijā (Šlēzvigā-Holšteinā), Latvijā un Norvēģijā. Speciālisti uzskata, ka šajās vietās vislabāk pārstāvēta vikingu laika kultūra un dažos gadījumos tie ir vienīgie saglabātie sava laikmeta pieminekļi. Vikingu laika liecības aptver

senkapus, apmetnes, aizsardzības sistēmas, tirdzniecības un pulcēšanās vietas.

Grobiņas arheoloģiskais ansamblis sastāv no vairākiem viena laika arheoloģijas pieminekļiem: Grobiņas pilskalna (Skabārža kalna) un senpilsētas, Priediena senkapiem, Atkalnu senkapiem, Smukumu senkapiem un Porānu (Pūrānu) senkapiem, kas kompakti izvietoti Grobiņā un tās tuvākajā apkārtnē. Šie pieminekļi lielāko tiesu datējami ar VII-IX gs. un ir saistāmi ar iespaidīgu skandināvu koloniju, kas kā *Seeburg* - Jūrpils minēta arī IX gs. rakstītajos avotos.

Arheoloģiskajos izrakumos iegūtā materiāla bagātība un daudzveidīgums parāda, ka Grobiņa bija viena no sava laika nozīmīgākajām vikingu pasaules vietām Baltijas jūras austrumu daļā.

Tas parāda ziemeļnieku un vikingu kultūras mijiedarbību ar vietējo kuršu kultūru, kā rezultātā kurši tika iekļauti plašā tālo sakaru tīklā un pieņēma ziemeļnieku un vikingu dzīves veidu, savukārt ziemeļnieki, iespējams, pieņēma kuršu lauksaimniecības, rotu darināšanas un citas tradīcijas. Mijiedarbības rezultātā izveidojās savdabīga un unikāla ziemeļnieku un kuršu kultūru simbioze.

1929./1930. gadā pētījumus Grobiņas Priediena un Porānu skandināvu uzkalniņkapos un Smukumu līdzētajos kapos veica zviedru arheologs Birgers Nermans, 1958. gadā arī izdota grāmata par izrakumu materiāliem.

Padomju periodā pētījumus Priediena uzkalniņkapos veica Vēstures institūta darbiniece Jolanta Daiga un Liepājas Novadpētniecības un mākslas muzeja speciālists Pēteris Stepiņš. 20. gadsimta 80. gadu otrajā pusē skandināvu pieminekļus pētīja Ļeņingradas arheologs Valērijs Petrenko, bet kuršu kapulaukā Ingrīda Virse, tolaik Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Vēstures institūta darbiniece. Nelielus pētījumus veicis arī Jānis Asaris.

No 2010. gada, sadarbojoties ar Šlēzvigas-Holšteinas zemes Arheoloģijas muzeju un Skandināvu un Baltijas jūras reģiona arheoloģijas centra kolēģiem Timo Ibsena vadībā, LNVM arheologi LNVM Arheoloģijas departamenta pētniece Dr. hist. Ingrīda Virse un galvenais glabātājs Ritvars Ritums iesaistījās Grobiņas arheoloģisko pieminekļu pētniecībā.

Izrakumu darbi veikti vairs netiek, pieminekļu pētniecībai izmanto ģeomagnētisko metodi, ģeolokāciju, ģeoloģiskos urbumus, kas neposta pieminekļus.

Jaunākās pētniecības atziņas ļauj Grobiņas pilskalna apdzīvotību datēt ar ievērojami senāku laiku, nekā uzskatīja līdz šim - no 5. gs. vidus. Agrāk pieņēma, ka šī vieta apdzīvota tikai no 9. gs. Konstatēta arī ļoti plaša apmetne abos Ālandes krastos.

http://www.vikingheritage.org/index.php?option=com_content&view=article&id=7&Itemid=7

Muzejs sagatavojis izstādi „Ministru prezidentu dāvanas”

25. novembrī notika kārtējās valsts pārvaldes iestāžu Atvērto durvju dienas. To ietvarā Ministru kabinetā tika atklāta izstāde „Ministru prezidentu dāvanas”.

Izstādi ievada vitrīna ar nedaudzām LNVM krājumā saglabātām 20. gadsimta 20.-30. gadu amatpersonu dāvanām.

Izveidotā izstāde sniedz ieskatu atjaunotās Latvijas Republikas vienpadsmit Ministru prezidentu dāvanu klāstā. Ministru prezidentu dāvanu skapī skatāmas gan 20. gadsimta 90. gados saņemtās, tolaik vēl tik retās un neparastās dāvanas, gan ne mazāk interesantās Latvijas uzņēmumu, iestāžu dāvanas, gan arī tās, kas pasniegtas ārvalstu vizītēs un darba vizīšu laikā Latvijā.

Dāvanu skapja eksponāti ilustrē visplašāko Latvijas Republikas ārpolitisko kontaktu spektru. Te ar dažādām dāvanām pārstāvēti tradicionālie diplomātisko attiecību partneri kaimiņvalstīs, dāvanu pasniegšanas brīdī topošās, bet tagad jau esošās alianšu partneres, arī tālas un kādreiz nezināmas zemes, piemēram, vairākas Āzijas valstis. Ne mazāk vērtīgas ir Latvijas vizīšu laikā saņemtās dāvanas.

Katrai no eksponētajām dāvanām ir īpaša „pievienotā vērtība” – vai nu stāsts par cilvēkiem, kuri dāvanu pasnieguši, vai par apstākļiem, kādos tā saņemta. Šie stāsti kļūst par vēstures liecībām un to nemateriālā vērtība ar gadiem tikai pieaug.

Atklāšanas pasākumu apmeklēja un atmiņās dalījās trīs kādreizējie Ministru prezidenti – Valdis Birkavs, Māris Gailis un Andris Bērziņš.

Izstādi sagatavoja LNVM speciālisti – direktora vietniece zinātniskajā darbā Irina Zeibārte, Vēstures departamenta galvenā glabātāja Aija Jansone, restauratore Inita Smila un mākslinieks Ģirts Boronovskis.

Izstāde skatāma Ministru kabinetā, Rīgā, Brīvības ielā 36, iepriekš piesakoties

<http://www.mk.gov.lv/lv/aktuali/ekskursijas/>

piedāvājumi

Skolām, bibliotēkām, sabiedriskām iestādēm

Latvijas Nacionālais vēstures muzejs skolām, bibliotēkām, sabiedriskām iestādēm piedāvā šādas ceļojošās izstādes:

- „Valsts, zeme, tauta”
- „Latvija Brīvības cīņu laikā. 1918. – 1921.”
- „Baltijas brīvības ceļš”
- „Patiesība par Lielvārdes jostu?”
- „Rīgas naudai - 800”

Ceļojošo izstāžu eksponēšanas maksa par 1 dienu – 3 Ls.

Sākumskolas audzēkņu grupām

VIETA: LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS, Pils laukumā 3, Rīgas pils 3. stāvā

- „**Mana mīļākā rotaļlieta**” (muzejpedagoģiskā programma, kuras laikā skolēni uzzina, ar kādām rotaļlietām bērni spēlējās pirms 10, 100 un 1000 gadiem);
- „**Kā dzīvoja senie ļaudis**” (muzejpedagoģiskā programma, kuras laikā skolēni iepazīstas ar seno cilvēku dzīvesveidu akmens, bronzas un dzelzs laikmetā);
- „**Ceļojums laikā no ledus laikmeta līdz 19. gs.**” (programma, kuras laikā skolēni iepazīstas ar cilvēku dzīvi akmens, bronzas un dzelzs laikmetā un latviešu tradicionālo kultūru un dzīvesveidu 19. gs.);
- „**Kā Pastariņam skolā gāja**” (muzejpedagoģiskā programma, kuras laikā skolēni uzzina, kā mācījās zemnieku bērni 19. gs.);
- „**Ābece – mana pirmā mācību grāmata**” (muzejpedagoģiskā programma, kuras laikā skolēni iepazīstas ar pirmajām latviešu ābecēm);
- „**Ciemos pie zemnieka un muižnieka**” (muzejpedagoģiskā programma, kura iepazīstina ar zemnieku un muižnieku dzīvesveidu 19. gs.);
- „**Latviešu gadskārta**” (muzejpedagoģiskā programma, kuras laikā skolēni var iepazīties ar latviešu gadskārtas svētkiem, ticējumiem);
- „**Mana Latvija**” (muzejpedagoģiskā programma, kurā skolēni uzzina par Latvijas Republikas dzimšanas dienu un Lāčplēša dienu).

Pamatskolas un vidusskolas audzēkņu grupām:

VIETA: LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS, Pils laukumā 3, Rīgas pils 3. stāvā.

- „**Latvijas senvēsture**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā, darba lapas) P/sk., V/sk.;
- „**Latvija viduslaikos**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā, darba lapas) P/sk., V/sk.
- „**Viduslaiku bruņinieki**” (muzejpedagoģiskā programma, kuras laikā skolēni iepazīstas ar Rīgas pils vēsturi, bruņinieku ieročiem, dzīvesveidu. Skolēniem ir iespēja iejusties nelielā bruņinieku svētku ainā, izmantojot viduslaiku tērpu un apbruņojuma

- atdarinājumus) P/sk.; „**Viduslaiku pilsēta – Rīga**” (muzejpedagoģiskā programma, darba lapas) P/sk., V/sk.;
- „**Senā skola un rakstība**” (muzejpedagoģiskā programma, kuras laikā skolēni iepazīstas ar to, kā bērni mācījās skolā 19. gs.); P/sk.
- „**Ornaments, zīme, simbols Latvijā**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā) P/sk., V/sk.;
- „**Apģērbs gadsimtu gaitā Latvijas teritorijā**” (no akmens laikmeta līdz 19. gs. beigām) (tematiskā ekskursija pamatekspozīcijā, darba lapas) P/sk., V/sk.;
- „**Rotaslietu attīstība Latvijā līdz 17. gs.**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā) P/sk., V/sk.;
- „**Kurzemes un Zemgales hercogiste hercoga Jēkaba valdīšanas laikā**” (muzejpedagoģiskā programma, darba lapas) P/sk., V/sk.;
- „**Tautastērpi Latvijas novados**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā) P/sk., V/sk.;
- „**Zemnieku un muižnieku dzīvesveids 18. – 20. gs. sāk.**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā, darba lapas) P/sk., V/sk.;
- „**Mode un uzvedības kultūra 17. – 20. gs**” (muzejpedagoģiskā programma, darba lapas) P/sk., V/sk.;
- „**Sakrālā arhitektūra un māksla 14. – 18./19. gs. mijā**” (muzejpedagoģiskā programma vidusskolas klasēm, darba lapas) V/sk.;
- „**Jugendstila interjers, rotas, aksesuāri**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā, darba lapas) V/sk.
- „**Naudas vēsture Latvijā**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā) P/sk., V/sk.;
- „**Heraldika un ģerboņu vēsture Latvijā**” (muzejpedagoģiskā programma, kuras laikā skolēni iepazīstas ar heraldikas principiem, ģerboņu vēsturi Latvijā, Latvijas Republikas ģerboņa izveidi, darba lapas) P/sk., V/sk.;
- „**Latvijas Republika. 1918. – 1940. g.**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā, darba lapas) P/sk., V/sk.;
- „**Latvijas valstiskās neatkarības zaudēšana**” (tematiskā ekskursija ekspozīcijā, darba lapas) P/sk., V/sk.;

Informācija, ekskursiju un muzejpedagoģisko programmu pieteikšana:

LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS

Pils laukums 3 (Rīgas pilī, 3. stāvā); tālrunis: 67221357.

Darba laiks: pirmdien - piektdien no 8.30 līdz 17.00.

LNVM nodaļa „DAUDERI”

Sarkandaugavas iela 30, Rīga, LV- 1005; tālrunis: 67392229.

Darba laiks: pirmdien - piektdien no 8.30 līdz 17.00.

LNVM nodaļa ĀRAIŠU ARHEOLOĢISKAIS MUZEJPARKS

Āraiši, Amatas novads, LV 4140; tālrunis: 64107080.

Darba laiks: pirmdien - piektdien no 8.30 līdz 17.00.

pamatinformācija

LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS (LNVM)

ir trešais vecākais muzejs Latvijā un vienīgais Latvijas vēstures muzejs pasaulē. Kopš dibināšanas 1869. gadā, LNVM ir kļuvis par lielāko latviešu tautas muzejisko vērtību krātuvi - tā kolekcijās ir vairāk nekā miljons priekšmetu: arheoloģiskajos izrakumos iegūtas senlietas, rotu un monētu depozi, tautastērpi, tradicionālie darbarīki, tautas lietišķās mākslas darinājumi, sadzīves priekšmeti, fotogrāfijas, dokumenti, kartes, gravīras, gleznas u. c. Latvijas vēstures liecības. Muzeja misija ir Latvijas valsts un tautas interesēs vākt, saglabāt, pētīt un popularizēt Latvijas un pasaules garīgās un materiālās kultūras liecības no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām, kam ir arheoloģijas, etnogrāfijas, numismātikas, vēstures vai mākslas vēstures nozīme.

LNVM īsteno izstāžu darbību Latvijā un ārvalstīs, veic pētniecisko darbību, organizē konferences un seminārus, sadarbojas ar Latvijas skolām, iestādēm, izdod rakstu krājumus un citas publikācijas.

Latvijas Nacionālā vēstures muzeja nodaļas ir Āraišu arheoloģiskais muzejparks un „Dauderi”.

ĀRAIŠU ARHEOLOĢISKO MUZEJPARKU

veido 9.-10. gs. latgaļu nocietināta dzīves vieta – ezerpils (valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis) un tās rekonstrukcija, 14.-17. gs. viduslaiku pilsdrupas (valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis), un teritorija ar akmens un bronzas laikmeta mājokļu rekonstrukcijām, kuri izvietoti 12 ha lielā teritorijā Āraišu ezera krastā netālu no Cēsīm. Kopš 20. gs. 90. gadu sākuma to attīstīja kā Baltijā pirmo brīvdabas arheoloģisko muzeju. Citu līdzīgu muzeju vidū Eiropā Āraišu arheoloģiskais muzejparks izceļas ar unikāliem arheoloģiskiem atradumiem, rekonstrukcijas atrašanos oriģinālā vidē un Vidzemei raksturīgo, labi saglabājušos kultūrvēsturisko ainavu, kas pozitīvi kontrastē ar mūsdienu urbāno vidi.

„DAUDERI”

izvietoti vēsturiskā ēkā Sarkandaugavā - bijušā "Waldschlösschen" īpašnieka Ādolfa fon Bingnera ģimenes villā. Jau laikabiedri to atzinuši par vienu no glītākajām Rīgas privātmājām. No 1937. līdz 1940. gadam tā kalpoja par Valsts un Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa vasaras rezidenci.

Pateicoties trimdas mecenāta un kolekcionāra Gaida Graudiņa ieinteresētībai, 1990. gadā tika izveidots Latvijas Kultūras muzejs „Dauderi”.

2010. gadā muzejs kļuva par LNVM nodaļu.

„Dauderi” piedāvā ne vien izstādes, bet arī izīrē telpas un brīvdabas teritoriju dažāda rakstura pasākumiem.